

Rusthuis geeft stille generatie stem terug

Ouderen die in een rusthuis wonen, nemen amper nog zelf beslissingen. Het personeel kiest zelfs welke kleren ze aantrekken. Een methode van de Katholieke Hogeschool Kempen wil daar wat aan veranderen.

Rusthuisbewoners mogen vaak niet langer zelf beslissingen nemen. Opvallend is dat 85 procent zich gewoon bij die situatie neerlegt. © Hollandse Hoogte

- Nieuwe generatie blijft dit niet slikken
- Rusthuis Lindelo probeerde methode uit
- Bewoners en personeel zijn tevredener

VAN ONZE MEDEWERKER
MAARTEN BYTTEBIER

GEEL | Blijft u 's morgens ook nog 10 minuten liggen als de wekker is afgegaan? Wie in een rusthuis terecht komt, kan die gewoonte op zijn buik schrijven. Vaak beslist het personeel zelfs welke kleren de bewoners aantrekken. Is het niet frappant dat ouderen zo weinig te zeggen hebben over hun eigen leven? 'Wat nog het meeste verbazing wekt, is dat 85 procent van de bewoners zich gewoon bij die situatie neerlegt.' Onderzoeker Koen Geenen gaf gisteren aan de Katholieke Hogeschool Kempen in Geel toelichting bij het boek *Mag ik ook wat zeggen?* op een studiedag voor rusthuispersoneel.

'Ouderen luisteren opvallend vaak naar de dokter, zelfs voor niet-medische beslissingen. Ook de familie neemt beslissingen in plaats van de oudere. Als moeder twijfelt of ze mee zou gaan naar

de dierentuin, is het vaak dochterlief die dat afraadt. En medebewoners en professionelen hebben ook een enorme invloed.' Geenen heeft verschillende verklaringen voor dat gedrag. 'Het is nu eenmaal menselijk dat we ons aanpassen aan de groep. Op een all-invakantie doen we ook vaak mee aan de animatiespelletjes 'omdat iedereen dat doet'. In rusthuizen komt daar de houding van de professionelen bij: wij hebben daar jaren voor gestudeerd, dus wij weten wat het beste is voor u.' Maar er is een kentering merkbaar in het gedrag van ouderen. 'Nu zitten we nog met de stille generatie, de Meneer Dokter-generatie. Ze kijken op naar wie gestudeerd heeft en "willen vooral niet lastig doen". Binnenkort komt de protestgeneratie eraan: ze zullen zelf een kamer met draadloos internet vragen, zelf een rusthuis kiezen op basis van wat dat te bieden heeft.' Om voorbereid te zijn op die generatie en uiteraard om de huidige bewoners hun eigenwaarde terug te geven, moeten rusthuizen hun aanpak drastisch veranderen. Er moet een mentaliteitswijziging komen, zowel bij personeel als bij bewoners, waarin de bewoner centraal komt te staan. Daarvoor heeft de KHK een me-

thode ontwikkeld. Elke bewoner krijgt een coach ('aandachtspersoon') die op basis van een vragenlijst zijn wensen te weten probeert te komen. Op een persoonlijk overleg met hoofdverpleger, maatschappelijk assistent en al wie erbij betrokken is, wordt gezocht naar een oplossing.

Mentaliteitswijziging

Hoofdverpleegkundige An Wens testte de methode uit in het woon- en zorgcentrum Lindelo in Lille. 'Uit de antwoorden op de vragenlijst bleek dat een bewoonster graag op een andere dag naar de kapper wou. Eerst ging ze op donderdag naar de kapper en op vrijdag in bad, waardoor haar haar onmiddellijk weer in de war was. Nu gaat ze op vrijdag eerst in bad en dan naar de kapper.' Is het niet wat cynisch dat een hogeschool methodieken moet uitwerken om aan kleine wensen van bewoners tegemoet te komen? 'We moeten de bewoners zelf altijd diets maken dat ze bij ons mogen zeggen wat ze verlangen. Maar het klopt dat ook het personeel soms te weinig nadenkt. Als de bewoner zegt: "Neem maar iets uit mijn kast om mij aan te kleden", moeten de verzorgenden de reflex hebben om te vragen "Wat wil jij vandaag eigen-

lijk aantrekken?"'

De methode brengt langzaam maar zeker een mentaliteitswijziging op gang. 'Iemand die zijn mening zegt, was voor het personeel vroeger "een lastige". Nu gaan ze inzien dat dat net de ge-

'De huidige generatie wil vooral niet lastig doen, maar binnenkort komt de protestgeneratie eraan'

makkelijke bewoners zijn, want ze kunnen hen veel makkelijker tevreden maken.'

'Trouwens, dankzij de methode worden belangrijke thema's ook bespreekbaar. Vroeger was de laatste wilsbeschikking min of meer taboe. Nu willen acht op de tien bewoners dit absoluut bespreken.'

Conclusie? 'Je moet niet in een luchtballon klimmen met je bewoners of grote budgetten opzij zetten om ze te plezieren. De man die na het wakken nog tien minuten wou blijven liggen, loopt nu fluitend door de gang. Een winwinstituatie, want ook het personeel loopt er rustiger bij.'

Te weinig patiënten palliatief verzorgd

Nog te veel van de 10.000 à 20.000 patiënten die er nood aan hebben, krijgen geen palliatieve zorg.

VAN ONZE REDACTEUR

GUY TEGENBOS

BRUSSEL | Tien- tot twintigduizend patiënten hebben behoefte aan palliatieve zorg maar slechts een beperkt deel krijgt die. Dat zegt een rapport van het federaal Kenniscentrum Gezondheidszorg (KCE). Die en de meeste andere conclusies van het rapport bevestigen wat de palliatieve werkers al lang roepen in de woestijn.

Patiënten die in een vergevorderde en onomkeerbare fase van een levensbedreigende ziekte zitten, worden vaak nog verder behandeld zonder dat dit zin heeft en terwijl daardoor comfort wordt weggenomen zodat de zinvolle invulling van de laatste levensperiode onmogelijk wordt.

Het doorzetten van die onnuttige behandelingen kost bovendien veel meer aan de gemeenschap dan goede palliatieve zorg.

De 'therapeutische hardnekkigheid' tiert dus nog welig en dat is niet altijd te wijten aan een tekort aan palliatieve voorzieningen, zo leert het rapport. Sommige diensten, zoals de mobiele palliatieve teams in ziekenhuizen, worden onderbenut.

Maar een en ander heeft ook te maken met het feit dat veel patiënten het moeilijk hebben om tijdig over hun wensen voor de laatste levensperiode te praten.

Het onderzoek leert wel dat als ze hun wensen bekend maken aan zorgverleners, er meestal rekening mee wordt gehouden.

Het onderzoek bevestigt ook dat veel mensen die thuis wensen te sterven, toch in het ziekenhuis overlijden. Kankerpatiënten krijgen veel gemakkelijker palliatieve zorg dan patiënten met andere terminale aandoeningen. Zeker demente patiënten krijgen te weinig palliatieve zorg.

Het rapport zegt ook dat het fout is de palliatieve zorg te beperken tot de allerlaatste levensfase van de patiënt.

Palliatieve zorg zou, volgens de wetenschappers, ook gericht moeten zijn op ondersteuning van de naasten van de patiënt. En de zorg mag zich niet beperken tot fysieke of psychische hulp aan de patiënt maar moet ook sociale hulp en informatie omvatten.

Patiënten moeten bijvoorbeeld geholpen worden om hun laatste levensdagen thuis door te brengen.

Palliatieve zorg moet ook een opleidingsonderdeel worden in alle zorgberoepen, luidt het tot slot. Het onderzoek werd verricht door de universiteiten van Leuven, Antwerpen, Gent en Louvain-la-Neuve, in samenwerking met de federaties palliatieve zorg.

ONLINE

www.kce.fgov.be